

Sárkány József

„A vágy”

Geszler Mária Garzuly egyike azoknak az alkotóknak, akik sok évtizeden át végzett töretlen, megalkuvás nélküli munkával hozták létre és építik tovább napjainkban is rendkívül gazdag, szervesen egységes, kiemelkedő minőségű és szellemiségű életművüket. Tajvantól Franciaorszáig, Finnországtól Törökorszáig, az Amerikai Egyesült Államoktól Ausztráliáig tart egyetemeken előadásokat, művészeti centrumokban szakmai kurzusokat. A legjelentősebb múzeumi gyűjtemények mutatják kiállításukon műveit, rangos kerámiaversenyeken arat elismeréseket.

„A csend építésze”

Geszler Mária Garzuly pécsi kerámia-quadriennáléra küldött porcelánjai jelentették számomra az egyik legnagyobb meglepetést. Jól ismert plasztikai helyett egy teljesen más formavilágot képviseltek munkái. Vékony hasábokból épített ház-ikonok, némelyikben Geszler jellegzetes porcelánalakja, másokban apró, belül aranyozott, szakralitást sugalló tál, a padlón összetört, írott porcelánlapocskák. A falak nélküli házak kék-fehér-arany, hideg világa nem a nyitottság barátságosságát, hanem a védtelenséget sugározta számomra. És az sem segített, sőt erősítette a magány, az elhagyottság érzetét, ha a műveket egymás mellé helyezve épületcsoportot, utcát, háztömböt alakítottunk ki.

Az elmúlás, az emlékezés Geszler munkásságának régóta meghatározó témája. Csellóformát idéző idolkok, családi vonatkozású, archív fényképek, kották, versek, írások, vagy tárgyak a környezetéből, ismert motívumai műveinek. Csakúgy, mint a függöny, amely határolja, védi az otthon az idegen tekintetektől, de lehetővé is tudja tenni a külvilággal a kapcsolatot szándékunk szerint. A *Csend építésze* sorozat művei ezt, a függöny vagy fal általi védelem lehetőségét nélkülözik, kiszolgáltatottak. Többségük már elhagyott, s e vonatkozásban Geszler korábbi, 1992-től több alkalommal is felhasznált „*Magányos pad*” világát idézik.

Utazás

Geszler Mária Garzuly munkásságára különleges jelentőséggel hatnak utazásai. 1998-as kiállítási sikerét követően 1999-ben kapott meghívást Japánba, a Shigaraki Nemzetközi Kerámia Stúdióba, amelynek élménye meghatározó lett

művészetére. (Való igaz, pályája kezdetén is vonzódott a keleti kultúrákhoz, amelyet a közép-ázsiai utazásai erősítettek, de a Távol-Keleten megélt kulturális „sokk” hatásához nem mérhetőek.) Egy olyan világ tárult fel előtte, amely minden újdonsága, idegenszerűsége, mássága ellenére lenyűgözte, magába szívta. Dr. Fajcsák Györgyi kiállításmegnyitó beszédében pontosan fogalmazott, miért is lehet oly fontos Geszlernek a Távol-Kelet.

„A Távol-Kelet művészete a hosszú élet szét tört írásjegye ellenére is impulzus és menekülés. Letisztultságával, tökéletességre törekvésével és belső csendjével újabb és újabb menedék.

Híven példázza mindezt a japán irodalom egyik legismertebb műve, a Genji monogatari, azaz a fényes Genji herceg kalandjai. Híres íróője egy magas rangú udvarhölgy, Muraszaki Shikibu, több mint ezer esztendővel ezelőtt írta meg művét a japán fogalmak szerint tökéletes férfiről. Művének jellegzetes életérzése a mono no aware, a dolgok iránti érzékenység, az elmúlás miatt érzett édes-bús fájdalom, az illanó öröm, az élet mulandósága miatt feltörő bánat. Ez az érzés aztán kifinomult artisztikummal párosult, aminek része volt a kalligráfia, a versírás, az illatjáték s a koto zene.”

Nem a japán vagy tajvani kerámiaműhelyek edényeinek, alakjainak a formáit, dekorjait vette át, hanem abba a sajátos kultúrába mélyedt el, amely nyolcvan éve még erősen kötődött az ősi, természetközeli életviteléhez, s bár azóta hatalmas változásokon ment át Japán a modernizáció következtében, a művészet és a mindennapok világa sokat megőrzött a hagyományos kulturális értékek közül. Geszler számára megrázó volt e kettősség ily eleven jelentkezése. Számára a természet, amelynek szerves része az ember, a békét, a nyugalmat, a szépséget jelenti. Japánban, a világ egyik legjobban iparosodott országában kirívóan érezhető, amint a gépek és a technika uralma alá vonja a természetet. Az eget csikozó repülő, rakéták, a szigetek partjait övező, csillogó olajtartályok, a setoi gyárak füstöt okádó kéményei, a mindent behálózó elektromos vezetékek mind idegenül, ellenségesen hatnak. Miattuk könnyezik Utamaro (*Utamaro könnyei*, 1999), s az elmúlás, a megakadályozhatatlan változás fájdalma tükröződik a „*Kerámia gyári álom – Seto*” 2008 faliképeken és plasztikákon. Ez a félelem az, amely ott van a szobrok felületébe applikált porcelánszilánkokra rajzolt rakéták látványában.

A Modern Magyar Képtárban 2015 szeptemberében megnyíló kiállítása lényegében a Janus Pannonius Múzeum különdíja volt az I. Országos Kerámia Quadriennálé első díjazottjának. Rendezőként a kiállítást a legújabb művek bemutatásának szántam, szabad kezét adva a válogatásnál az alkotónak. A műteremben ért a meglepetés, ugyanis a quadriennálén díjat nyert művek nem voltak a kiválasztott munkák között. Geszler úgy érezte, ezt a gondolatot, motívumot tovább kell építenie. A test és az építmény kapcsolatát, viszonyukat másképp szeretné megformálni, a házat kívánja a test köré építeni, s nem belehelyezni azt a házba. A kiállított anyagot ezáltal – bár inkább jelzésszerűen idézzük korábbi alkotói periódusából is – valóban a legújabb, 2014-es és 2015-ös művek adják. Egy tajvani és egy finnországi szakmai út hatása alatt megvalósult alkotások.

Tajvan, Tajpej, Yingge Múzeum, 2014. február

Tajvan különleges helyzetét az adja, hogy földrajzilag két, hatalmas értékkel bíró kultúra, Kína és Japán között helyezkedik el. Szigetország, amely ugyan történelmileg Kína territóriumára, ám a XX. század közepe óta különleges státusa miatt Kínától eltérő fejlődési utat jár be. A Japánhoz és az Egyesült Államokhoz ezer szálon kötődő ország komoly gazdasági sikereket ért el, s jelentős kulturális intézményi fejlesztéseket valósított meg. Ezek egyike a Yingge Múzeum és kerámia-központ, amely ideális környezetet biztosít az elmélyült alkotói tevékenységnek. Geszler itt „belső magányát” próbálta a női *Torsóban* kifejezni, mint írja *„kerestem egy nagyon zárt formát: talán csak egy útjelző kő, talán egy nem befejezett figura, talán az időtől és a szélről, a természet erőitől barázdált földdarab”*.

A klasszikus görög kórék formavilágát idéző, 70 centiméteres porcelánplasztikák szorosan a testre simuló ruharedői közé „üzeneteket” helyeztet el. A *„Belső hang”* tompa vörös, függőleges írásjel szalagjai a figurát hangszerré varázsolják, *„egy cselló solo sonáta hangja szól”*. A *Hulló levelek* hófehér testéről lehulló száraz ginkgo biloba leveleket vastag, zöld ecsetvonás sodorja el – *az idő múlásával és a távozás rejtélyével küzdök ezen a „legemberibb” torsomon*. E lírai, meditációra hívó alkotások mellett újra előkerül a félelem, a bizonytalanság. *„A Veszélyes madarak objectet alig vártam, hogy elkészíthessem, hónapok óta küzdöttem a rakéták, szálló madarak képeivel, jelentésével, korunk félelmeivel. Úgy érzem, az első agyagvázlattól kezdve csak erre a belső vízióra koncentráltam, hogy legyek én, hogyan legyen feminin a mű, hogyan szálljanak rajtam keresztül az égis félelmeim, és csodálatom az emberi elme eme vívmányai láttán ..... ez a torso meghökkeneni, ütni szeretne. Szíven ütni, feljetelek...”*

„A tengerek áramlása”

Különleges darabjai Geszler munkásságának az e csoportba tartozó faliképek. Idoljai, szobrai szinte kivétel nélkül gipszformába öntött vagy préselt porcelánok, faliképei öntött vagy hengerléssel nyújtott, szitázott, majd szabadon hajtogatott porcelánlapok. A 2011-ben készült falképsorozatnál figyelhető meg az, hogy Geszler a szitázott és hajtogatott porcelán felületét a korábbiaknál intenzívebben festi meg. Expresszív, a motívumot plasztikusan kirajzoló, vastagon felvitt, intenzív színű mázat használ. Twombly virágfestményeinek csurgatott felülete, vad, drámai sorsú rózsáinak látványa készítette Geszlert összegzésre, szembenzésre addigi életével – *„Rózsák tövis nélkül”* címet adva a sorozatnak, úgy érezve, minden bánat és tragédia ellenére ez szimbolizálja életét.

2014-ben készült faliképein továbblép, immár meghatározó a kézi mintázás s az expresszív felületképzés, amelynek során a puha masszába ujjal rajzolt barázdákkal alakít ki hullámzó felületet. A *„Hullámok”* tengerének fehér, matt, mázatlan felületét elszórtan szeladonmáz zöldesen fénylő foltjai, valamint kagylólenyomatok gazdagítják, míg a hullámok közt fehér porcelánlapocskákon vékony, kobaltkék vonalakkal rajzolt rakéták armadája látható. Egy másik, szintén szabálytalan körvonalú – tán a tengerek végtelenségére utalóan nem határolja a művet „szabályos”, egyenes vagy ívelt szél –, anyagában színezett,

kék, rusztikus felületű falikép közepén klasszikus kínai hullám/felhő motívummal szegélyezett sziget, közepén a hosszú életet jelképező, kettétörött/ kettétört shou írásjegy.

„A vágy”

Finnország, Posio, Arctic Ceramic Centre, 2015. március–április

2015 kora tavaszán érkezett az Északi-sarkkör közelébe, Lappföldre, Posioba, az Arctic Ceramic Központba Geszler. A terület rendkívül ritkán lakott, tökéletes hely az elvonulásra, a meditálásra. A hosszú tél még porcelánfehér hóval borította a jég által koptatott gránitdombokat, melyeken hóval-jéggel borított fenyők és lombjukat veszett nyírfák álldogáltak ritkás csoportokban, csupasz ágaikkal vékony tollal húzott koronát rajzolva a szürke égre. Végtelen nyugalom, béke.

Itt készült szobrát tájképalakzatnak nevezte. A plasztikák vertikális iránya horizontálisra változott, mely által egyneművé vált a tájjal. A fekvő női idol ruhájának a redőzete a tajvani szoboralakhoz képest tovább egyszerűsödött, függőleges redői sziklából jég és víz által kimart, kikoptatott barázdák, amelyeken kék erek futnak át. Eltűntek a veszélyt jelentő rakéták, helyettük szélfúttá partitúra kavargó vörös hangjegyei, vagy egy másik művön vékony, melegbarna vonalakkal rajzolt fa lett a meghatározó motívum. A csupasz ágak vattapuhaságú párnaként borítják, óvják a testet. A „Fák között” hófehér porcelán faliképe háromnegyedét egy vékony vonalakkal határolt, rajzolt, hússzínű folttal jelzett női portré foglalja el, amely előtt kilenc, három sorban, diagonálisan elhelyezkedő, lomb nélküli, sűrű ágkoronájú fa látható. A formák és a színek egyneműsége teljes harmóniát, egyensúlyt, nyugalmat teremt.